

ERF GOED NIEUWS

De toekomst tegemoet
in Leidschendam

Colofon

Erf Goed Nieuws is een uitgave van de Vereniging Erfgoed Leidschendam en verschijnt minimaal twee keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan leden. Advertentietarieven op aanvraag.

Redactie Erf Goed Nieuws

De vaste redactie bestaat uit Idsard Bosman, Willemien de Vlieger-Moll, Peter Neukirchen en Cees Siermann. Voor suggesties, op- of aanmerkingen over Erf Goed Nieuws kunt u zich richten tot de redactie: telefoon (06) 53717333 of e-mail: info@erfgoedleidschendam.nl

Druk

OKzPress, Den Haag

Lay-out

OKzPress, Anton Beuse

Vereniging Erfgoed Leidschendam

Bestuur

Plv voorzitter en secretaris: drs. C.A.F. Siermann

Penningmeester: drs. J.H. Athmer

Bestuurslid: drs. H.R. Grootenhuis

Bestuurslid: dhr. I.J. Bosman

Adviseur bouwhistorie:

P. Jansen

Adviseur bouwtechniek:

Ing. J.J. van Vliet

Website

www.erfgoedleidschendam.nl

E-mail

info@erfgoedleidschendam.nl

Adres

Vereniging Erfgoed Leidschendam, postbus 3027, 2260 DA Leidschendam

Telefoon

Secretaris: (06) 53717333

Wilt u het werk van de vereniging steunen, dan kunt u lid worden. U kunt zich aanmelden via www.erfgoedleidschendam.nl. De minimum bijdrage bedraagt 15 euro per jaar.

Foto voorpagina: Een nieuwe toekomst tegemoet in Leidschendam: Familie Batelaan in hun nieuwe woning aan de Nieuwstraat 155 in 1957. (fotograaf: Gerard Batelaan)

INHOUDSOPGAVE

De toekomst tegemoet
in Leidschendam

4

Verborgen Joods verleden

34

Vlietvoorde en Oost-Bos in
historisch perspectief

54

Historisch stickeralbum
van PLUS supermarkt en
Erfgoed Leidschendam

68

DE TOEKOMST TEGEMOET IN LEIDSCHENDAM

Door Mieke Huster-Batelaan

In dit artikel neem ik u mee in het leven van mijn ouders Henk (Hendrik) Batelaan Jr. en mijn moeder Tine Jongejan. Mijn vader was de zoon van Henk Batelaan Hzn, de voormalige directeur van de gasfabriek aan de Stompwijkse Achterweg in Leidschendam. Na de Tweede Wereldoorlog heeft mijn vader de middelbare school in Leiden afgemaakt, kreeg verkering met mijn moeder, is in dienst geweest en gaan studeren. Na hun lange verlovingstijd zijn Henk en Tine in 1954 getrouwd en hebben hun eerste huwelijksjaren in Leidschendam gewoond.

Mijn vader was een zorgzame stille man die tijdens zijn leven weinig vertelde. De informatie voor dit artikel is gebaseerd op mijn eigen jeugdhervindingen, en die van mijn vier broers en zus. Daarbij had ik de medewerking van Machleen, de jongste zus van mijn vader en Joke, zus van mijn moeder. Zelf heb ik voor dit artikel onderzoek gedaan in familie-documenten zoals brieven, foto's en andere filedossiers. Tijdens deze ontdekingsreis kwam ik erachter dat mijn vader heel creatief was en ik zijn creatieve werk, vooral uit zijn jonge jaren, herontdekt heb.

Geboortehuis van mijn vader aan de Dannenberglaan 14 in Rijssen.

HENK BATELAAN

Mijn vader Henk was zestien jaar toen de Tweede Wereldoorlog in mei 1945 eindigde. Henk woonde toen met zijn ouders en zijn vier broers en twee zussen in de bovenwoning van het pand behorende bij de gasfabriek in Leidschendam. Mijn vader werd op 3 maart 1929 aan de Dannenberglaan in Rijssen geboren. Het inmiddels uitgebreide gezin verhuisde eind 1940 naar Leidschendam. Zijn vader werd een bekend gezicht in Leidschendam. Buiten dat opa directeur was van het gas-en lichtbedrijf, was hij ouderling en vertrouwensman van de dominee van de Gereformeerde kerk aan de Damlaan. Het hele gezin was kerkelijk gezind, da-

gelijks werd er thuis in de bijbel gelezen. De kinderen gingen naar Christelijke scholen, catechisatie, dat zijn Bijbel en godsdienstlessen, en naar de knapenclub, de jongensvereniging van de kerk. Zo probeerde het gezin in woord en daad naar de regels van de Bijbel te leven.

In de Tweede Wereldoorlog was het huis in Leidschendam vol met mensen. Buiten het grote gezin Batelaan en de huishoudster, logeerden de Joodse families Pagrach en Karp enkele jaren op zolder. Het was hun schuiladres voor de bezetter. Het betekende voor iedereen op je hoede zijn en je mond niet voorbijpraten. Het zal voor Henk, als oudste van

Mijn vader Henk als baby met links zijn ouders Henk en Rie Batelaan, rechts zijn grootouders van moederskant Van den Berg- Zeiler. Henk zit op schoot bij zijn grootmoeder van vaders kant, oma Batelaan-Elffers, 1929.

Mijn vader Henk op schoot bij een broeder uit Suriname, medio jaren '30.

het gezin ook een zware belasting zijn geweest. De kinderen Batelaan en vooral Henk hebben leren zwijgen, dit hebben ze hun hele verdere leven gedaan.

Leidschendam, 'Winternacht', 1950

Wat een opluchting zal de bevrijding voor eenieder en ook voor mijn vader Henk geweest zijn. Vrijheid, een toekomst, een studie, de liefde omarmen, het stond na de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog te trappen voor mijn vaders deur.

Een mooi aandenken van mijn vader Henk is zijn creatieve werk in de vorm van enkele tekeningen, schilderijen en o.a. boetseerwerk. Een schilderij van een nachtelijk winters tafereel van Leidschendam staat rondom de kerstdagen bij mij in de woonkamer.

Ik ben de door hem gemaakte beeldjes met andere ogen gaan bekijken. Vaak heeft hij mijn moeder Tine als model genomen. Een beeld van moeder en kind, wat duidelijk niet naar model van mijn moeder is geboetseerd, is naar mijn mening zijn moeder Rie en zijn jongste zusje Machleen. Het is in 1948 of

1949 gemaakt. Machleen is 11 mei 1948 geboren, Henk was toen negentien jaar. Op jonge leeftijd was mijn vader Henk al creatief bezig. Gedurende de Tweede Wereldoorlog heeft hij een tekening gemaakt ter ere van de geboorte van prinses Margriet (1943). Er is ook nog een tekening bewaard gebleven over de bevrijding.

Henk was een rustige stille man. Als ik aan hem denk dan zie ik hem in elk huis waar wij hebben gewoond op zijn eigen stoel, op zijn plekje in de woonkamer notities en schetsen makend op een

Borstbeeld naar model van mijn moeder Tine, 1949.

Beeld naar Henks moeder met baby Machleen, 1948-1949.

groot notitieblok, met klein ruitjespapier en een vulpotlood. Een onlosmakelijke sigaret tussen zijn, door nicotine, gebruide vingers. In de vakantie ging zelfs zijn zwarte leren werktas mee. Ik denk niet dat veel van zijn professionele werk erin herbergde, maar de inhoud bestond meer uit wat hij op papier wilde zetten, het nodige naslagwerk en wat boeken. Ook ging zijn bijbeltje altijd mee.

Uren kon hij zitten en voor zichzelf werken, niet gehinderd door het in- en uitlopen van zijn zes spelende kinderen of de tv die aanstond. Dat deerde hem niet. In de huizen waar er plek was, had mijn vader zelfs een grote tafel in de woonkamer, waar hij knutselde, dingen maakte en allerlei paperassen om hem heen had verzameld. Regelmatig een kop koffie uit

Erfgoed podium Leidschendam- Voorburg

Meer informatie over het Erfgoed Podium Leidschendam-Voorburg
op www.swaensteyn.nl

Beeld in klei, mijn moeder Tine als model
in 1950.

modern wit porselein, bracht hem even
terug naar het gezinsleven.

Ik heb mijn vader eigenlijk nooit horen praten over de Tweede Wereldoorlog. In de oorlog heeft Henks moeder ervoor gezorgd dat de meisjesclub van de kerk bij haar thuis werd gehouden. Het kan niet anders dan dat mijn ouders elkaar daar ontmoet hebben. Henk heeft Machleen ooit verteld, dat hij al tijdens de oorlog een geheime band met Tine had. Beide ouderparen hadden onderduikers in huis, wat niemand anders buiten de familie om mocht weten. Alleen aan haar kon Henk zijn diepste geheimen vertel-

len. Zo deelden zij hun grootste geheimen en was er al een hechte en vertrouwelijke band tijdens de oorlog ontstaan. Na de Tweede Wereldoorlog hebben mijn ouders elkaar via de Gereformeerde kerk aan de Damlaan nog beter leren kennen.

MIJN MOEDER TINE JONGEJAN

Mijn moeder Tine Jongejan is op 10 mei 1932 te Rotterdam geboren, als oudste van een gezin van vijf kinderen. De twee dochters, Tine en Lien en een zoon Dick, verhuisden vóór de Tweede Wereldoorlog naar de Damsigtstraat 54 gelegen in het Damsigtkwartier in Voorburg. Dit gedeelte van Voorburg hoorde in de praktijk meer bij Leidschendam, zeker kerkelijk gezien. Op de dag dat mijn moeder acht

Tine met opa Wisse, waarschijnlijk in Rockanje
op vakantie, datum omstreeks 1933.

Mijn moeder Tine op 10 jarige leeftijd in 1942.

werd, begon de Tweede Wereldoorlog en schuilde het gezin in de kelder van het huis.

Op 28 december 1941 werd het vierde kind van het gezin Jongejan, Joke, geboren. De hele periode van de Tweede Wereldoorlog is Joke ziek geweest, ze leed aan difterie. Zij herinnert zich de fluitende V2-bommen die in de straat achter hun huis, de Looierslaan, insloegen. Zo ook het bombardement op het Bezuidenhout in Den Haag. Als ziekelijk kind werd Joke in haar kinderstoeltje voor het raam gezet, haar hoofd wankelde heen en weer van zwakheid. Daarom werd het haar verboden om naar de marcherende Duitse soldaten te zwaaien. Gedurende de Tweede Wereldoorlog hebben haar ouders oom Ger, om te voorkomen dat

hij in Duitsland tewerkgesteld zou worden en Joodse mensen een onderduikplek gegeven. Op de derde verdieping van het huis was een grote zolder met twee slaapkamers en een grote overloop met onderduikplekken. Op de vraag van Joke aan mijn moeder en zus Lien wat hun verschrikkelijkste herinnering aan de oorlogsperiode was, gaven ze allen hetzelfde antwoord. Het was de immense kou die hen het sterkste is bijgebleven. Als zij 's ochtends wakker werden waren hun dekens bevroren. Hun kleding was niet voldoende warm. De laatste Oorlogswinter was ook een lange en zeer koude winter. Het kleine kacheltje, een 'salamander', waar boeken in werden gestopt als brandstof gaf maar weinig warmte. Hier werd ook de pap en andere voeding op klaargemaakt. Door de difterie van Joke kreeg het gezin meer voedselbonnen. Uiteraard werd dit extra eten

Gemeente Leidschendam

ARBEIDSOVEREENKOMST

Tusschen den Heer H.A.O. Banning, Burgemeester der gemeente Leidschendam, Hoofd van den Distributiekring Leidschendam (No. 342), die handelt ter uitvoering van artikel 13 der Distributiewet 1939, als werkgever en Johannes Pieter Jongejan, geb. 9 Mei 1907 en wonende te Voorburg, als werknemer, is het volgende overeengekomen

Artikel 1.

De werknemer verbindt zich in dienst van den werkgever als uitreikings-ambtenaar werkzaam te zijn op het Distributiekantoor en alle werkzaamheden te verrichten, welke hem door of vanwege het Hoofd van den Distributiekring zullen worden opgedragen.

Artikel 2.

De werkgever verbindt zich voor den in artikel 1 bedoelden arbeid een loon uit te betalen van f. 1495 per jaar.

Artikel 3.

Deze overeenkomst wordt aangegean met ingang van 1 October 1942, voor onbepaalde tijd, met wederzijdsche inschikking van een opzeggingstermijn van één maand.

Artikel 4.

Op deze overeenkomst zijn voorts van toepassing de bepalingen van de "Verordening op de Arbeidsovereenkomsten", vastgesteld door den Raad der gemeente Leidschendam op 1 februari 1940, zoolks deze sedertdien is gewijzigd of aangevuld.

Opgemaakt in tweevoud te Leidschendam
op 17 October 1942.

De Werknemer,

J.P. Jongejan

K 7240
Typ: G.
2.6.42.100

De Werkgever,
De Burgemeester van Leidschendam,

H.A.O. Banning

Brief waarin Tine's vader per 1 oktober 1942 werd aangesteld als uitreikingsambtenaar.

De zg. 'Bleekneusjes' werden op weg naar Zwitserland uitgezwaaid. Bron: internet.

Familie Jongejan voor het huis aan de Damsigtstraat 54. Mijn moeder Tine staat zelf niet op deze foto, de opname is waarschijnlijk voor haar gemaakt omdat zij in Arnhem op kamers ging wonen.

verdeeld over het hele gezin. In brieven van de familie lees ik, en ook mijn tante Joke beaamt dit, heerste er ook nog lang na de Tweede Wereldoorlog veel langdurige ziekte. De griep hield bijv. wekenlang aan. Er was niet genoeg gezonde voeding beschikbaar of deze was te duur.

Tines vader was uitreikingsambtenaar, hij werd in 1942 door burgemeester Banning van Leidschendam aangesteld.

Tine is, evenals haar jongere zus, na de Tweede Wereldoorlog in Zwitserland ge-

weest, in het plaatsje Rohrbach, om zo op te knappen van de vreselijke oorlogsjaren. Zij heeft hier weinig goede herinneringen aan. Haar zus daarentegen logeerde bij een hartelijke bakkersfamilie. Thuis werd in die tijd nog een jongste zusje geboren, Coby.

In de brieven van mijn ouders uit 1949 schrijft mijn moeder Tine aan mijn vader Henk over hun eerste ontmoetingen in de banken van de Gereformeerde kerk. Later in hun verkeringsstijd zagen zij elkaar bij wederzijdse ouders en bij andere

De vader van Tine werd opgedragen om onderzoek in te stellen naar vijanden en landverraders en hun huizen leeg te halen indien er geroofde goederen stonden, april 1946.

Foto van mijn moeder Tine Jongejan, datering onbekend.

ontmoetingen en wandelingen. De brieven begonnen vroeg in hun verkerings-tijd, mijn moeder was nog erg jong. Vanaf hun verkerings-tijd stuurden Henk en Tine elkaar brieven. In die brieven lees je nooit iets terug over de oorlogsjaren welke nog maar enkele jaren daarvoor waren afgelopen.

Tine beschrijft in de brieven het kantoorleven. Helaas voor Tine moest zij, na het derde schooljaar en met een heel mooi overgangsrapport van de MMS, van school af om mee te helpen om geld te

Portret van mijn moeder Tine Jongejan 14 november 1950.

Bron: familiearchief / fotograaf Lau Evenwel van de Damlaan.

verdienen voor het gezin. In de brieven aan Henk lees je haar overdenkingen om een diploma voor typen/steno te halen en wat haar moeder hiervan vond. Haar moeder stimuleerde om te doen wat ze wilde.

Na het behalen van haar typediploma heeft Tine toch een moedige stap genomen om in Arnhem in het Christelijk Verpleeghuis "Anajah" aan de Amsterdamseweg 15 een diploma te halen als

Foto van mijn vader Henk, voordat mijn vader in Delft ging studeren.

Bron: familiearchief / fotograaf Lau Evenwel van de Damlaan.

verpleeghulp. Haar aanstaande schoonmoeder was in de twintiger jaren al bekend met dit tehuis. Dit heb ik in de correspondentie van mijn oma Rie gelezen.

In die tijd hebben beide families regelmatig en trouw met Tine gecorrespondeerd. Ook hield Tine nog contact met de Zwitserse familie waar ze enkele maanden opknapte na de oorlog. In de brieven van haar aanstaande schoonmoeder Rie lees je hartelijke en bemoedigende voor-

den. Na de interne opleiding in Arnhem is Tine in het kraamcentrum "Schenk en Vliet" in Voorburg gaan werken waar zij haar welverdiende 'ooievaartje' behaalde. Zowel de opleiding in Arnhem en haar werk als kraamverzorgster waren eigenlijk te zwaar voor mijn moeder. Lange dagen van 's morgens vroeg tot 's avonds laat heeft haar geen goed gedaan. Als oorzaak van het regelmatig terugkeren van migraine, weet mijn moeder dat aan een verwaarloosde hersenschudding in haar kinderjaren.

Wat mij opvalt bij de correspondentie uit de beginjaren na de Tweede Wereldoorlog, zijn de stempels op de postzegels: 'Nederland werkt' met een afbeelding van een hijskraan. Nederland was na de oorlog aan de wederopbouw begonnen. De politiek wilde zorgen voor huisvesting en werk voor iedereen. Het gevolg was dat de lonen bewust laag bleven om zo te kunnen investeren in fabrieken, bedrijven en de export.

De economische regierol van de overheid was het sterkst op het gebied van de lonen. In 1945 werd de Stichting van de Arbeid in het leven geroepen, en in 1950 de Sociaal- Economische Raad (de SER). In beide organen overlegden organisaties van werkgevers en werknemers over loonontwikkeling en arbeidsvoorwaarden. Zo werd eventuele onrust op de werkvloer voorkomen, waardoor Nederland een gunstige naam kreeg bij buitenlandse investeerders. De verzuilde vakbonden respecteerden bovendien de wens van hun geestverwanten in de

Gebouw van het Christelijk verpleeghuis 'Anajah', Amsterdamscheweg 15 in Arnhem
Ansichtkaart uit het familiearchief

Mijn moeder als gediplomeerd kraamverzorgster met haar 'ooievaartje', oktober 1952.

Het 'ooievaartje' van mijn moeder.

Het team van kraamverzorgsters met rechts staande mijn moeder Tine Jongejan. Als je goed kijkt naar het gebouw zie je boven de deur nog de naam 'Voorburg' staan.

Uitnodiging feestelijke contactavond 8 oktober 1953 in het wijkgebouw van het Groene Kruis aan de Kerkstraat 62 te Voorburg.

regering om de lonen laag te houden. Daardoor kon Nederland goedkoop produceren, wat ten goede kwam aan de export.

MIJN VADER HENK NA DE H.B.S.

In de brieven lees ik dat Henk niet vlekkeloos het H.B.S. B-diploma heeft behaald. De Tweede Wereldoorlog zal hier wel mee te maken hebben gehad. Zijn ouders waren bang dat hij, vanwege zijn leeftijd, opgepakt kon worden door de bezetter om te werk gesteld te worden. Hierdoor is hij de laatste periode van de Tweede Wereldoorlog nauwelijks naar school geweest. Ook is later gebleken dat

Henk mogelijk last had van dyslexie, dat is bij meer gezinsleden van ons onderzocht en geconstateerd.

Henk ging na het behalen van zijn H.B.S.-diploma in militaire dienst. Tijdens de opleiding heeft hij zich uren verveeld met wacht houden op de hei.

De keuze voor de Universiteit en de richting Industriële Vormgeving en Bouwkunde was Henk op het lijf geschreven. De studie Industriële Vormgeving werd tijdens zijn studie jaren ontwikkeld tot een zelfstandige studie. Als student bouwde hij daar samen met de professoren

Brief van de directeur van de H.B.S. in Leiden met een voorlopig voorwaardelijke bevordering naar de 4e klas 9 juli 1945.

Chr.H.B.S.m.5-j.c.
Dir.Dr.P.C.v.Arkel.

Leiden, 9 Juli 1945.

Aan de Ouders.

Hiertij bericht ik U dat Uw zoon (dochter) *H. Babelman 3^b* voorlopig voorwaardelijk is bevorderd tot de volgende klasse. Bij onvoldoende vorderingen bij de Herfstvacantie of met Kerst volgt terugplaatsing.

Met de meeste hoogachtung

van Arkel
Dir.

Aan de Ouders.

De leerlingen der 5e klasse moeten kiezen tussen de vakken Boekhouden en Tekenen. Ik verzoek U beleefd deze keuze te doen in verband met aanleg en latere beroepskeuze. Ik ontvang gaarne bericht van Uw besluit voor 15 Juli a.s.

van Arkel
Dir.

Aan de Ouders

Beleefd verzoek ik U mij thans definitief te willen melden of Uw zoon (dochter, pupil) in 4A (Lit.Sc.) of 4B (Wisk.) zal plaatsnemen. Ik ontvang gaarne Uw bericht in elk geval voor 15 Juli.

van Arkel
Dir.

Mijn vader Henk marcheert links vooraan, 1949.

Mijn vader in militaire dienst in Teuge foto, 1949.

Teuge 1949, voedsel uitgifte, Henk staand tweede van links.

aan mee. Het was een hele creatieve, inspirerende en vernieuwende tijd en omgeving in Delft waar hij vol aan deel nam. Mijn jongste broer Hans heeft later ook Industriële Vormgeving gestudeerd. Nog kan ik mijn vader bewonderen hoe hij zo treffend iets kon vormgeven. Henk experimenteerde in zijn vrije tijd met allerlei kunstvormen zoals verf, houtskool, zeefdruk, klei en gips. Mijn vader had ook belangstelling voor literatuur, kunst en jazzmuziek. Zijn kleine lp-verzameling bestond o.a. uit een verzamelingsbundel klassieke muziek, de Boléro van Maurice Ravel en de gospelzangeres Mahalia Jackson.

Tijdens zijn studiejaren, toen hij nog bij zijn ouders in de Nieuwstraat woonde, lazen en spraken hij en zijn moeder over veel moderne, naoorlogse schrijvers. Existentialisten zoals Sartre, Camus en Simone de Beauvoir. Ook van zwarte en joodse schrijvers zoals James Baldwin, Chaim Potok en andere goede auteurs. Tevens was hij onder de indruk van de Zweedse diplomaat en VN- secretaris-generaal Dag Hammarskjöld.

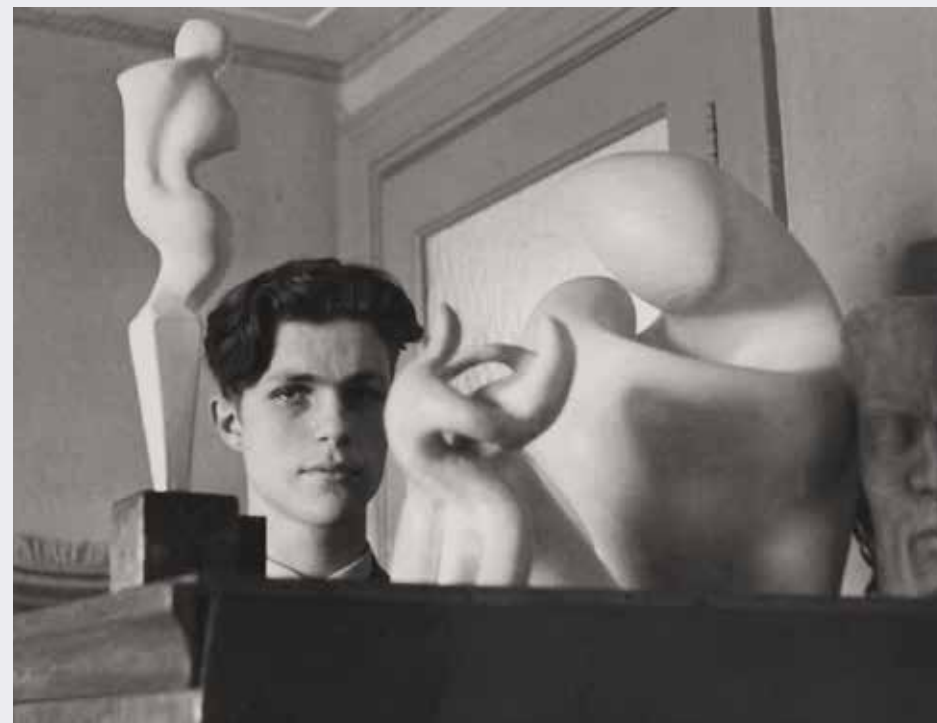
In de vormgeving en architectuur hield Henk het meest van de Stijl en de Nieuwe Zakelijkheid, zoals bv. Mondriaan. Architect Rietveld en de Van Nelle fabrieken in

Rotterdam waren voor hem voorbeelden van een nieuwe, moderne tijd. Dit zie je terug in de vormgeving en kleur van zijn eigen ontworpen meubels.

Bij de familie Batelaan was het traditie om het oudste kind de gelegenheid te bieden een universitaire studie te volgen. Dat wat zijn vader niet heeft kunnen doen, gunde hij zijn oudste zoon. Henk Jr kreeg na de Tweede Wereldoorlog de grootste kamer in huis. De kamer, waar tijdens de oorlog de vijf jongens Batelaan op stapelbedden ruim twee en half jaar hebben moeten slapen, kreeg Henk nu alleen de beschikking. In die tijd was er

geen geld om op kamers te gaan wonen. Opa Henk Hzn betaalde het volledige studiegeld van Henk Jr en ook het school- en studiegeld voor de andere kinderen. Hier op zijn studeerkamer thuis had hij de ruimte om zijn eerste beelden te maken.

Uit mijn vaders studietijd zie je ontwerpen van meubels die met weinig materiaal en zo simpel mogelijk zijn ontworpen. In hun eerste eigen huis in Leidschendam aan de Looierslaan zie je een kast die mijn vader heeft ontworpen en laten maken, zo ook een rieten wieg. In die wieg hebben alle kinderen, klein-

Mijn vader Henk in zijn studententijd in de Nieuwstraat bij zijn eigen beelden
Fotograaf: Gerard Batelaan, januari 1951.

Van Arembergelaan 74
2274 BW Voorburg
Tel 070 322 22 69
info@brixmakelaars.nl

UW LOKALE SPECIALIST
IN WONEN EN BEDRIJFS
ONROEREND GOED

Het aangewezen kantoor
voor topkwaliteit en service bij:

- ✓ Verkoopbegeleiding
- ✓ Aankoopbegeleiding
- ✓ Verhuurbemiddeling
- ✓ Beheer
- ✓ Taxaties

www.brixmakelaars.nl

kinderen en zelfs de achterkleinkinderen gelegen. Vooral voor ons huis in Krimpen aan de Lek (periode 1964-1974) heeft mijn vader bijna alle meubels gemaakt, buiten de antieke eettafel uit de familie en enkele kantoormeubels. Van (kinder) stoelen, tot divan, plantenbakken, rekken voor het raam, tv-meubel, boekenkasten en inbouwkasten voor de lp-speler en zelfs lampen. Dit alles in de kleuren zwart en wit. Kleur in ons huis was aanwezig door een rood vloerkleed.

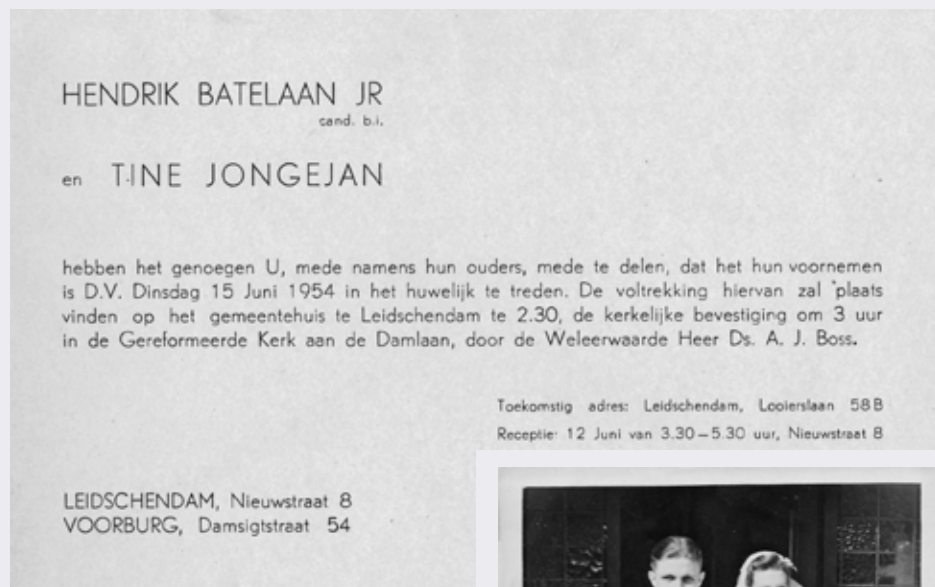
Ik was trots dat mijn vader dit allemaal ontwierp en kon maken. Zelfs de kerstboom, en ik praat over eind jaren zestig, was gemaakt van een houten steel die tussen vloer en plafond vastgezet kon worden.

Om dit mijn vriendinnen te laten zien, deze niet standaard inrichting, vond ik soms lastig. Dit kwam mede door Henks meegebrachte Boeddhabeelden en Aziatische moderne schilderkunst uit Indonesië en India.

Gezinsfoto van de familie Batelaan. Boven van links naar rechts; Andy, Joost, Henk, Machleen. Onder van links naar rechts; Ineke, Hans en Baan, zusje Kiki ontbreekt. Zij woonde op het moment van de foto in de Van den Bergh-stichting in Noordwijk. Dit tehuis is onderdeel van de stichting Philadelphia voor gehandicapten. Zij was ernstig verstandelijk en lichamelijk gehandicapt. Foto rond 1953 tijdens het 25-jarig huwelijk van Henks ouders. Vlak voordat de kinderen van Henk en Rie uitvlogen, naar Canada, op zee varen of naar Nieuw-Guinea en Afrika vertrokken. Fotograaf: Gerard Batelaan

HET HUWELIJK VAN MIJN OUDERS

Trouwkaart van mijn ouders Henk Batelaan en Tine Jongejan, 15 juni 1954.

Mijn ouders gingen, zoals dit toen gebruikelijk was, na hun trouwdag op kamers aan de Looierslaan 58 B in Leidschendam. De ene kant van de Looierslaan was gemeente Voorburg, de anderen kant behoorde bij de gemeente Leidschendam

In deze bovenwoning zijn mijn oudste broer Henk (1955) en mijn zus Janneke (1957) geboren. Zoals gebruikelijk in die tijd zijn we allemaal vernoemd naar onze grootouders en andere familieleden.

Mijn ouders kregen eind 1957 een nieuwbouwhuis toegewezen. In de doorzonwoning aan de Nieuwstraat 155 ben ik (1958) en is mijn broer Marien (1960) geboren. De woning was een twee-on-

Huwelijksfoto van mijn ouders, 15 juni 1954. Mijn ouders poseren hier bij de voordeur van de woning aan de Damsigtstraat 54 in Voorburg, het ouderlijk huis van mijn moeder. Fotograaf: Gerard Batelaan, oom van de bruidegom.

Mijn ouders vlak na hun huwelijk in hun woonkamer. Mijn vader heeft de schuifkast ontworpen en laten maken. Deze is nu in het bezit van de familie. Fotograaf: Gerard Batelaan

der-een-kapwoning en gebouwd aan de kopse kant van de straat. Als er een auto aan kwam rijden leek het net of de auto de woning binnenreed. Dit huis staat er nog steeds, daar waar de Nieuwstraat en de Venestraat samen komen.

Naast dat mijn vader Henk in zijn vrije tijd kunst, meubels ontwierp en maakte heeft hij, als architect enkele gebouwen ontworpen. Hij was medearchitect van de nieuwe christelijke kleuterschool 'de Springplank' aan de Schoorlaan in Leidschendam. Deze school verving het gebouw aan de Delftsekade 28.

Mijn oma Jongejan werkte daar als kleuterleidster, wat een uitzondering was, daar ze getrouwd was. Mijn broer Henk heeft nog bij haar in de klas gezeten. Mijn overgrootvader Wisse van moederskant woonde in het nieuwe zorgcentrum Schoorwijk hier vlakbij.

Zoals gebruikelijk in die tijd stopten vrouwen na hun huwelijk met het buitenshuis werken en werden ze huisvrouw. Ook gebruikelijk in de tijd was het bijhouden van een huishoudboekje met in- en uitgaven. De jaren na de Tweede Wereldoorlog was het hard werken, armoe-troef en zuinig leven. Enveloppen werden bijvoorbeeld hergebruikt, verse groenten en vlees stonden echt niet dagelijks op het menu. Mijn oma Jongejan

Mijn vader als jonge vader met zijn zoon
Henk en dochter Janneke in 1957
Fotograaf: Gerard Batelaan

heeft voor de Tweede Wereldoorlog een coupeuse-opleiding gevolgd en was zo creatief dat zij kleding kon (ver)maken. Henk werkte na zijn studie bij zijn oom Elffers die een architectenbureau in Rotterdam had. Teleurgesteld door weinig erkenning van het werk van zijn hand solliciteerde hij bij Philips in Eindhoven waar hij als ontwerper van gloeilampen werd aangenomen.

De eerste auto die Henk kocht om naar zijn werk te reizen was een deux-chevaux. Voor een stabielere wegligging legde hij bakstenen aan de rijderskant. Naderhand reed hij in een VW-Kever.

Na de aanstelling in Eindhoven verhuisden wij naar een huurwoning in Geldrop. In de Rulstraat aldaar waren er meer mensen die bij Philips werkten. Daar zijn Dico (1961) en Hans (1964) geboren. In die jaren heeft Henk, met investering

Oma Jongejan, bovenaan links, als kleuterleidster op 'de Springplank', Leidschendam, datering foto onbekend.

en goede raad, ook zijn broer Baan geholpen om het overgenomen bedrijf van diens schoonvader winstgevend te maken. Ik heb goede en gezellige herinneringen aan de nieuwbouwwijk daar. Er was een badkamer met lavet, vier slaapkamers en een vliering en openslaande deuren naar de achtertuin. Bij mooi weer las Henk zijn dagelijkse stukje Olivier B. Bommel buiten in de tuin voor aan ons uit het dagblad Trouw. Als investering, om later een huis te kunnen kopen, kocht Henk een recreatiewoning in Mierlo. Buiten dat wij daar vaak met mijn ouders kwamen, logeerden er ook mijn opa's en oma's uit Voorburg of Leidschendam. Zij pasten dan ook weleens op ons. Mijn ouders hebben toen voor het eerst samen een autoreis naar Luxemburg gemaakt.

In de strenge winter van 1962-63 herinnering ik mij nog de autotocht over een ven. Rondom de december-feestdagen maakten we in het donker een autorit door het verlichte Eindhoven.

Bij Philips vond Henk echter niet genoeg uitdaging. Henk ging als onderdirecteur werken bij het ingenieursbureau CBO, Centraal Bureau voor Bedrijfsontwikkeling. Gesprekken met een vroegere Chinese studiegenoot uit Delft, de heer Yap leidden tot het samen opzetten van het eerste technische adviesbureau in Nederland. Voor dit bedrijf werkte hij o.a. voor de Universiteit van Tilburg en voor Ontwikkeling Samenwerking in o.a. Indonesië, Thailand, Hongkong, India en Pakistan.

KWITANTIE VOOR SALARIS

model C

bedoeld in art. 5, onder 6, van het koninklijk besluit van 26 november 1937,

Stb. nr 375 over het jaar 19... het tijdvak van

t/m

afgegeven door *mevr. J.A. Jongejan-Wisse*

hoofd der *leider*
onderwijzer(s) aan de

bijzondere school voor

gansoon l.o.
voortgezet l.o.
nietgehoort l.o.

Kleuterschool
De Springplank

naam

De Springplank

te

Leidschendam

straat enz.

De Rulstraat

nr *28*

gemeente

Leiden

salarisancienn. op

1/1/57

max. dienstj.

geb.datum

26/12/1907

Maaltijden - Traiteur - Catering

GEZOND

van Rijn
groenten en fruit

Damstraat 4 - Leidschendam
070-3204739 - www.vanrijnculinaire.nl

KOM LANGS VOOR
**COMPLEET
INTERIEURADVIES**

Raamdecoratie
Gordijnen, shutters, jaloezieën, horren

Vloeren
Parket, laminaat, PVC, tapijt, marmoleum,
vinyl, liquide design vloeren

Slapen
Bedden, boxsprings,
matrassen, kussens,
dekbedovtrekken

**50%
KORTING**
OP ELKE 2^{DE}
LUXAFLEX
HOR

SCHUIJT
BINNENSPECIALIST

BINNENSPECIALIST.NL

Binnesspecialist Schuijt
Damiaan 74
2245 AP Leidschendam
T 070 - 3201400

Openings tijden
Zondag gesloten
Maandag 13.00 tot 18.00
Dinsdag 09.00 tot 18.00

Woensdag 09.00 tot 18.00
Donderdag 09.00 tot 18.00
Vrijdag 09.00 tot 18.00
Zaterdag 09.00 tot 17.00

Opa en oma Jongejan met hun trotse bezite en Morris Minor type 1000, zo konden ze ons bezoeken in Geldrop, 1958.

In 1965 verhuisden wij naar Krimpen aan de Lek.

Met opdrachten vanuit het bedrijfsleven en de Nederlandse overheid heeft hun adviesbureau een goede reputatie opgebouwd. Henk heeft onder andere voor Shell gewerkt, hem is daar een vaste baan aangeboden, waarvoor hij bedankte. 'Ik heb te veel in de keuken van dat bedrijf gekeken en ik weet dat ik dan mijn vrijheid en onafhankelijkheid verlies, dat wil ik niet'.

Veel opdrachten kwamen van het ministerie van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking. Soms werkte hij samen met Jan Pronk, toen politicus

Zelfgemaakte ansichtkaart van Henk naar mij, ik logeerde bij opa en oma, tweede helft 1961.

Door mijn vader zelfgemaakte nieuwjaarskaart uit 1963. 'Gelukkig 1963 Batelaan-Jongejan' zei hij.

en diplomaat en lid van de Partij van de Arbeid die ook in Krimpen aan de Lek woonde. Voor Ontwikkelingssamenwerking heeft hij o.a. in Indonesië, Thailand, Hongkong, Japan, Israël, Taiwan, India en Pakistan cursussen en adviezen gegeven, waarvoor hij soms vele maanden van huis was. Henk heeft tot vlak voor zijn pensionering bij dit ingenieursbureau gewerkt.

Baan heeft later in Rotterdam nog een cursus Bedrijfskunde bij zijn broer Henk gevolgd. Daar heeft hij veel van geleerd,

Het betekende voor Tine dat ze twee of soms wel vier maanden alleen voor de zes kinderen moest zorgen. Dit was best zwaar, Tine kampte gedurende onze kinderjaren helaas met een zwakke gezondheid, dit uitte zich in heftige migraine aanvallen. Henk schreef in de bekende blauwe luchtpost lieve en hartelijke brieven naar ons. Natuurlijk keken we enorm uit naar zijn terugkeer. Benieuwd waren we ook naar de cadeautjes die hij van zijn reizen meenam. Kunstzinnig als Henk was, ging hij in zijn vrije tijd daar

op zoek naar kunstenaars en antiekhandelaars. Via Van Gend en Loos werden zijn aankopen verscheept naar de haven in Rotterdam. Henk zag er wel handel in en kocht zoveel stuks als in een houten kist verscheept kon worden. De handel liep niet storm. Wij, mijn zus en broers, hebben de inboedel na het overlijden van beide ouders verdeeld en zijn aankopen staan en hangen nu te pronken in onze woningen.

Buiten zijn werk om was Henk, in navolging van zijn vader, ook actief als kerkelijk lid van de Gereformeerde Kerk. Ook was hij actief in de plaatselijke politiek. Eerst bij de Antirevolutionaire partij (ARP) en later bij de samenvoeging tot het huidige CDA. In 1975 verhuisden wij naar Rotterdam- Overschie. Dit huis was ruimer. De kinderen kregen ieder een eigen kamer en het voorgezet onderwijs

was makkelijker bereikbaar. Mijn broers hebben allemaal een technische opleiding gevolgd, zoals mijn vader. Janneke is kraamverzorgster geworden, net zoals mijn moeder. En ik kwam, in navolging van beide oma's, in het onderwijs terecht. Mijn vader Henk is in januari 1995 op 65-jarige leeftijd overleden. Moeder Tine is enkele jaren later verhuisd naar Nieuwerkerk aan den IJssel. Hier woonde ze vlak bij haar jongste zoon Hans en zijn gezin, dit heeft veel gezelligheid gegeven. Voor Tine was dit nog op redelijke afstand van vrienden en kennissen in Rotterdam. Zo kon ze ook nog makkelijk jarenlang haar vrijwilligerswerk voortzetten in Overschie.

Mijn moeder Tine is in 2015 overleden. Henk en Tine laten een grote familie achter. De helft van hun zes kinderen is uitgevlogen naar het buitenland;

Foto van ons gezin in Krimpen aan de Lek omstreeks 1967. We zien van links naar rechts mijn moeder Tine, Henk, Janneke, Mieke, vader Henk, Hans. Onderste rij: Marien en Dico.

www.destoof.nl
Stompwijkseweg 18c, Leidschendam

sinds 1982

DE Stooft

meubelmakerij & showroom

o.a. kamers en suite | tafels | wandkasten
TV-/audiomeubels | dressoirs
inloopkasten | linnenkasten

Met liefde gemaakt

Mijn vader Henk heeft een luisterend publiek, waarschijnlijk Thailand, 1968

Nieuw-Zeeland, Corsica (een eiland, behorend bij Frankrijk) en Zwitserland. Er wordt om de paar jaar een familiereünie georganiseerd. Ondanks de afstand is de hechte familieband behouden!

Mieke Huster -Batelaan
In samenwerking met Idsard Bosman.
(digitalisering/ tekstopmaak)

De foto's komen uit het familiearchief
tenzij anders vermeld.

Mijn hippe moeder Tine in de jaren '60

VERBORGEN JOODS VERLEDEN

Op initiatief van kleindochter Corina van Strien, wordt in dit artikel het bijzondere verhaal verteld van haar grootouders Andries Johannes Remmerswaal en Johanna van Santen. Zij redden met gevaar voor eigen leven diverse Joodse weeskin-deren van de Holocaust. En kregen met één van hen, Karel Bleekveld een band voor het leven. Hij kwam met behulp van het verzet in 1942 naar Leidschendam vanuit Amsterdam, waar zijn ouders wa-ren opgepakt.

JOODS AMSTERDAM VOOR DE TWEEDE WERELDOORLOG

We gaan terug naar Amsterdam aan het begin van de 20e eeuw naar het Joodse echtpaar Samuel Bleekveld (1909-1943) en Sara Samehtini (1908-1943), de ouders van Karel Bleekveld. Samuel wordt op 30 november 1909 te Amsterdam, als vijfde kind uit het gezin geboren in de Keizerstraat 2a een hoog. De ouders van Samuel waren Koopman Bleekveld (1877-1943) en Sara Barzilaj (1881-1932).

1940 11/13/41 0631

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	K	K	V	V	T	T	O	E	GP	VR																																																																																	
NAAM: <i>Bleekveld</i>													VOORNAMEN: <i>K</i>													KWALITEIT: <i>K</i>																																																																																										
GEBOREN TE: <i>Amsterdam</i>													DIN: <i>11-1-11</i>													VENTVERGUNNING: SERIE <i>No. 111111</i>																																																																																										
ADRES: <i>Zandstra. 13 hoo</i>													HANDELSERKENNING LETTER <i>B</i>													No. <i>014</i>																																																																																										
NUMMER LEGITIMATIEKAART													1934													1935													1936													1937													1938													1939													1940													1941												
NUMMER JAARKAART													1934													1935													1936													1937													1938													1939													1940													1941												
PERSONEEL													N A A M													V O O R N A M E N													N A A M													V O O R N A M E N																																																																

CENTER, MARKT Model 29 15000-8/76

Uit bovenstaande marktkaat blijkt dat hij een ventvergunning had voor het pand aan de Zandstraat 13. Dit (winkel) pand was gelegen op de hoek van de Zuiderkerk en lag slechts 300 meter van zijn woonhuis aan de Keizerstraat 2a.

Samuel groeit samen met zijn zussen Esther en Betje en zijn broers Levie, Hijman en Mozes op in het pand aan de Keizerstraat. Zijn zusje Naatje Bleekveld, geboren in 1905 is slechts 3 dagen oud geworden.

Koopman Bleekveld, de vader van Samuel was vanaf 1901 groenteventer van beroep.

Het is aannemelijk, dat Koopman Bleekveld voor het uitventen van zijn groente ook gebruik maakte van de nabijgelegen markten op het Waterlooplein en de Nieuwmarkt.

In het adresboek van de Stad Amsterdam 1913/14 zien we de eerste vermelding van Koopman Bleekveld met het winkeladres Zandstraat 13 hij deed 'in groente'.

Portret van Koopman Bleekveld (1877-1943) foto ongeveer 1935 (58 jaar)

Voetbalelftal we zien Samuel links boven 4e van links op de foto. Bron: foto afkomstig uit Benjamin 2016, jaargang 28 nummer 105 Le. Eigendom Anke Bleekveld.

Volg. nummer	Vrij nummer in het boekje van nummer	1. GELACHTNAAM	2. VOORNAAM	3. Tussenvoegsel	4. Tussenvoegsel	5. Tussenvoegsel	6. Tussenvoegsel	7. Tussenvoegsel	8. Tussenvoegsel	9. Tussenvoegsel	10. Tussenvoegsel
481	496	Blaker	Anders	1. Willem (overleden)	2. Doek	3. Eijze	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
482	575	Blakveld	Anders	1. Krijpman	2. Barrylay	3. Sara	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
483	523 1308	Blasing	Anders	1. J. P. Blasing	2. Agelink	3. J. P. Blasing	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
484	601	Blak	Anders	1. J. P. Blak	2. Valentin	3. Catharina Constance	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
485	576	Blak	Anders	1. Emanuel	2. K. Kleef	3. Esther	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
486	555	Blak	Anders	1. Johannes Albertus	2. Samson	3. Petronella	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919

Volg. nummer	Vrij nummer in het boekje van nummer	1. GELACHTNAAM	2. VOORNAAM	3. Tussenvoegsel	4. Tussenvoegsel	5. Tussenvoegsel	6. Tussenvoegsel	7. Tussenvoegsel	8. Tussenvoegsel	9. Tussenvoegsel	10. Tussenvoegsel
481	496	Blaker	Anders	1. Willem (overleden)	2. Doek	3. Eijze	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
482	575	Blakveld	Anders	1. Krijpman	2. Barrylay	3. Sara	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
483	523 1308	Blasing	Anders	1. J. P. Blasing	2. Agelink	3. J. P. Blasing	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
484	601	Blak	Anders	1. J. P. Blak	2. Valentin	3. Catharina Constance	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
485	576	Blak	Anders	1. Emanuel	2. K. Kleef	3. Esther	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919
486	555	Blak	Anders	1. Johannes Albertus	2. Samson	3. Petronella	4. 1 Mei 1919	5. 1 Mei 1919	6. 1 Mei 1919	7. 1 Mei 1919	8. 1 Mei 1919

De broer van Koopman, Hijman Bleekveld, had ook een huis aan de Zandstraat op nummer 36. De Zandstraat lag aan de rand van de Amsterdamse Joodse Buurt.

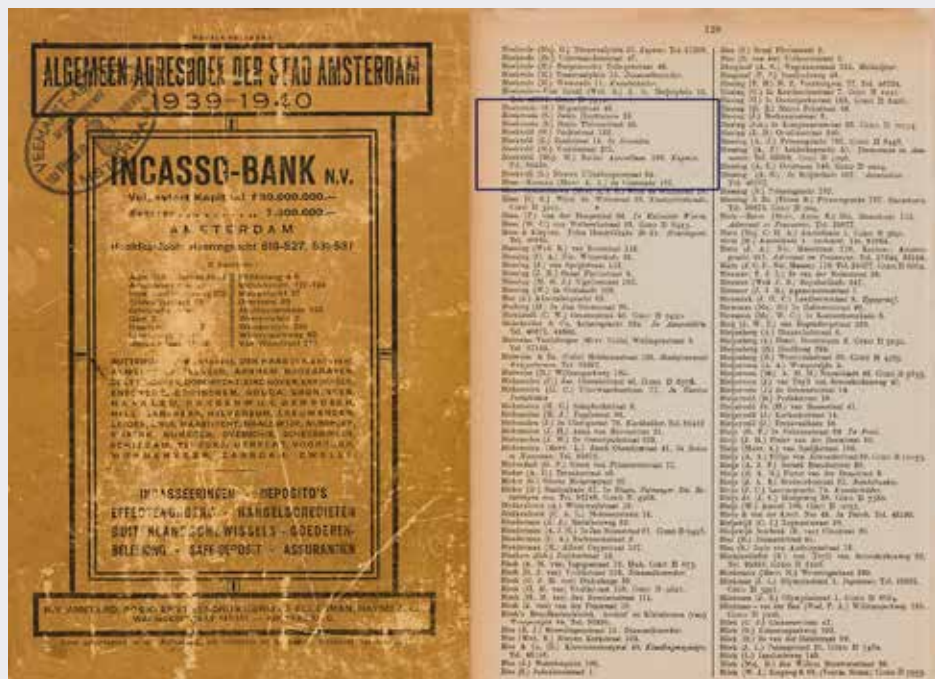
Dat Samuel sportief was blijkt uit de foto op bladzijde 35 met zijn voetbalclub.

Op 29 maart 1928 komen we Samuel Bleekveld als 18-jarige tegen in het militieregister van de stad Amsterdam. Samuel is slager van beroep en woont nog steeds op de Zandstraat 13. Verder lezen we, dat Samuel 1,62 lang is en 6 jaar lager onderwijs heeft genoten. Er was geen sprake van vrijstelling dus Samuel heeft zijn dienstplicht vervuld.

Op 16 augustus 1933 huwen Samuel Bleekveld en Sara Samehtini te Amsterdam. Zij is de dochter van Isaac Samehtini en Leentje Swart. Het echtpaar woont tussen augustus 1933 en februari 1935 in de Blasiusstraat 102 driehoog.

Op 08 februari verhuist het echtpaar naar de Vrolikstraat 239 tweehoog. Enkele maanden later wordt op 31 juli 1935 hun Jacques geboren.

Waar de middelste ladder tegen de gevel staat woonden de familie Bleekveld op huisnummer 84. (zie foto op pagina 39)

Algemeen Adresboek der Stad Amsterdam 1939-1940. Bron: stadsarchief Amsterdam. Het gezin woont, volgens de gegevens uit het Algemeen Adresboek der stad Amsterdam over de periode 1939-1940, aan de Nieuwe Uilenburgerstraat 84.

Nieuwe Uilenburgerstraat 88-84 in april 1940. Bron: beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Aan de overkant op No. 91 van de straat was de Uilenburgersjoel (Joodse synagoge) gevestigd.

Op 13 april 1939 wordt op de Nieuwe Uilenburgerstraat 84 hun tweede zoon Karel geboren.

De anti Joodse maatregelen worden voor de Amsterdamse Joodse bevolking langzamerhand steeds meer merkbaar. Vanaf 1 april 1941 begint men met het landelijk uitreiken en invoeren van persoonsbewijzen. Joodse mensen krijgen een duidelijke letter J (Jood) op hun persoonsbewijs.

In november 1941 worden er ruim 1600 werkvergunningen voor Joden ingetrokken

Enkele weken later mogen Joodse mensen zonder toestemming niet meer reizen of verhuizen.

DE RAZZIA'S

De familie Bleekveld heeft maar kort op het adres aan de Nieuwe Uilenburgerstraat gewoond. De Nieuwe Uilenburgerstraat bleek één van de straten te zijn waar de Duitse bezetter bij de razzia op 22 en 23 februari 1941 van deur tot deur ging om Joodse jonge mannen op te pakken. De razzia's zouden de aanleiding vormen voor de bekende Februaristaking. Bij deze razzia zijn uiteindelijk 427 Joodse mannen opgepakt.

Door een samenloop van omstandigheden heeft de familie Bleekveld kans gezien om deze razzia te ontlopen.

Op bovenstaande foto zien we het echtpaar Samuel Bleekveld en Sara Samehtini met links hun zoon Karel en rechts hun zoon Jacques.

Deze foto is waarschijnlijk eind 1940/ begin 1941 gemaakt. Het zou de allerlaatste foto zijn waar het gezin Bleekveld nog compleet op afgebeeld staat. De locatie van deze foto is helaas onbekend.

Maar in juni 1942 krijgt het gezin, net zoals alle Joodse inwoners van Amsterdam een dringende oproep om zich voor deportatie te melden bij de Hollandse Schouwburg aan de Plantage Middenlaan 42 in Amsterdam. De Duitse Autoriteiten hadden deze schouwburg inmiddels benoemd tot 'Umschlagplatz'.

Het gezin Bleekveld- Samethini wacht dit waarschijnlijk niet af, en duikt uit

angst voor het geen nog komen gaat onder in de voor hen bekende Vrolikstaat. Hier woont namelijk ook de zus van Sara, Rachel Samethini

De opa van Samuel, Mozes Bleekveld (1879-1943), groenteboer van beroep en zijn vrouw Heintje Cohen (1880-1943) woonden vanaf februari 1941 op de Vrolikstraat 321 op éénhoog, hier zijn later ook hun kinderen Marcus en Sara geboren.

De Vrolikstraat gelegen in de Transvaalbuurt, werd voor de Tweede Wereldoorlog vooral bewoond door arbeiders en ambachtslieden. Joodse diamantbewerkers waren ruim vertegenwoordigd.

Met ingang van 24 april 1942 moet een groot aantal Joodse slagerijen noodgedwongen de deuren sluiten. Dit gold waarschijnlijk ook voor Samuel, die slager is. Later zien we dat hij bontwerker van beroep is.

Het is aannemelijk te veronderstellen dat Samuel het vak als bontwerker heeft geleerd van zijn jongere broer Mozes (Max) Bleekveld (1914-2005). Hij had later samen met zijn vrouw Johanna Francisca Spanjaard (1914-1999) een zeer exclusieve bontwinkel en maatatelier met de naam 'Classic Furs' aan de Heiligeweg 47 in Amsterdam.

Uit diverse documenten is niet duidelijk geworden hoe en wanneer de familie Bleekveld is opgepakt. Een realistisch scenario zouden de grootscheepse raz-

De Vrolikstraat 235-323 gezien richting de Beukenweg in 1936.
Bron: beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

zia's van 2 en 3 oktober 1942 geweest kunnen zijn. Politieagenten van het bureau 29 van de Linnaeusstraat werden verantwoordelijk gesteld voor het ophalen van joden die waren verdeeld over 163 adressen in de Watergraafmeer, de Transvaalbuurt en de Oosterparkbuurt. Het is niet ondenkbaar dat diverse leden van de familie Bleekveld bij deze razzia zijn opgepakt.

De oorlogsjaren bleken achteraf voor de Vrolikstraat een ware tragedie, vele Joodse ondernemers zouden nooit meer terugkomen. Met de joodse bewoners verdween een stevig deel van de ondernemingszin en het openbare straatleven.

ADMINISTRATIE VAN DE JOODSE RAAD

Op de kaart van Samuel Bleekveld van de Joodse Raad van Amsterdam vinden we slechts enkele aanwijzingen.

Het gezin verhuist per 6 mei naar de Lepelstraat 28 tweehoog, maar vertrekt een week later weer "zonder nader adres". In dit huis woonde eerder het Joodse echtpaar Abraham van Kleef en Fijtje Karper. Zij werden op 2 november 1942 opgepakt en in het kader van het Amsterdamse 'werkverruimingsobjecten' in de Westhaven tewerkgesteld. Amsterdam telde meer dan 13 Joodse werkkampen, zij werden het voorportaal van de Holocaust genoemd.

Koopman Bleekveld, de vader van Samuel vinden we terug op de transportlijst No.5 van 30 maart 1943. Hij wordt net zoals zijn zoon en schoondochter overgebracht van kamp Westerbork naar Sobibor, hij overlijdt daar op 2 april 1943.

Kamp Westerbork was één van de drie Duitse concentratiekampen in Nederland, maar diende vooral als doorgangskamp.

De woningkaart van het adres Vrolikstraat 239 2 hoog geeft enige inzicht in het aantal bewoners en hun verblijf.

Op 13 juni 1943 worden Samuel en Sara op transport gezet naar Westerbork. Vanuit Westerbork vindt op 13 juli (transportlijst 18 met 2209 personen) een transport plaats naar het vernietingskamp Sobibor. Bij aankomst in Sobibor op 16 juli 1943 komen zij diezelfde dag nog om in de gaskamer.

Dan weet de rest van de familie waarschijnlijk nog niet, dat ook Esther Bleekveld met haar man Louis Turfrijer en hun zoon Harry, Levie Bleekveld met zijn vrouw Marianne Montesinos en hun dochter Selien al omgekomen zijn in Sobibor.

Hijman Bleekveld zou in november 1943 in kamp Dorohucza omkomen bij 'Aktion Erntefest'. Dit was de codenaam voor de massale genocide in opdracht van de nazi's. Dit naar aanleiding van de opstand in het vernietingskampen Treblinka (augustus 1943) en Sobibor (oktober 1943)

Op wonderbaarlijke wijze overleven de twee zoons Jacques en Karel uit het gezin van Samuel Bleekveld en Sara Samehtini de Tweede Wereldoorlog.

Jacques is met hulp van goedwillende Nederlanders in Friesland terecht gekomen en heeft daar de oorlog overleefd. Op de bevolkingskaart van Jacques lezen we 'volgens mededeling brief kind p/a familie Span, Holwerd'.

239 V.C.3.		Vrolikstraat						1)
22009								2)
Volgen	Namen enz.	g	M	V	Datum	Vanwaar	Datum	Waarheen
1	Swart Salomon	93	32				4.1.44	St. Janskerkpl. 15
2	med. Doof. Frank							
3	Doof. Hanny. Frank	1	11.6.34				12.3.43	"
4	Bleekveld Samuel	09	31		21.3.35	Blauwveld 102		Duitschland
4A	Bleekveld Hoes	10	1		13.10.35	Kandstr. 13	11.12.36	Kristenkerk 52
4B	Bleekveld Hymant	12	1		21.1.37	Apeldoorn	11.4.39	Kribbest. 29
4C	Samelstein Rachel	11	1		14.1.41	Amstel 184	9-6-43	Duitschland
5	van Gompel, Willem	14	11		6/10/43	Bemnes	9/4/45	Vrolikstr. 154
9	Bleekveld, Jacques	35	1		12 Jul 43	van gezin	4-10-44	V O W
10	Bouwmans, Johannes F	79			23 Oct 44	Sumatraf	14/10/45	naar 1/1/3
11	Gesloopt opgave Wondienst							
12	Nov '45							
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								

Woningkaart Vrolikstraat 239 Bron: Stadsarchief Amsterdam.

BLEEKVELD, Samuel VI/1/63

A'dam, Vrolikstr. 239 II *1/5 Bevelstr. 20^{II} 6/11 Kleef*

30.11.09 A'dam nederl.

slager gehuwd N.I.

20.6.43 *Wt* 7.68

43

samen met: BLEEKVELD-SAMEHTINI Sara 31.7.08

Zoon " , Jacques 15.3.35

en " , Karel 13.4.39

Kaart Samuel Bleekveld uit het archief van de Joodse Raad
Bron: website Arolen Archives Joodse Slachtoffers WOII.

BLEEKVELD, Jacques I B 31355 VI/1/63

A'dam, Vrolikstr. 239 II *1/5 Bevelstr. 20^{II} 6/11 Kleef*

15.3.35 A'dam nederl.

zonder ongenuwd N.I.

Volgens mededeling brief 11.3.41

Kind p/a Fam Span, Holwerd

nederl. 21/2/47 am.

samen met BLEEKVELD, Samuel 30.11.09

moeder: " - Janshuijn 31.7.08

broer: " , Karel 13.4.39

Plain

1956/565

Kaart Jacques Bleekveld uit het archief van de Joodse Raad
Bron: website Arolen Archives Joodse Slachtoffers WOII.

ZWART & PARTNERS

Zwart & Partners Network Notarissen
Van Ruysdaellaan 41
2264 TK Leidschendam-Voorburg

T (070) 320 05 00
kantoor@zpnn.nl
www.zpnn.nl

OK2PRESS

HUISSTIJLEN • PRE-PRESS • DRUKWERK

070 413 00 30 | WWW.OK2PRESS.NL

Holwerd (in de buurt van Dokkum) vormt een bijzondere voetnoot in het verhaal van Joodse onderduik in Friesland. Hier zijn de onderduikers nooit verraden, en was er een soort waarschuwingssysteem in het dorp bij controles. Afgezien van een sterfgeval door ziekte zijn zover bekend alle Joodse onderduikers in dit dorp veilig de oorlog doorgekomen.

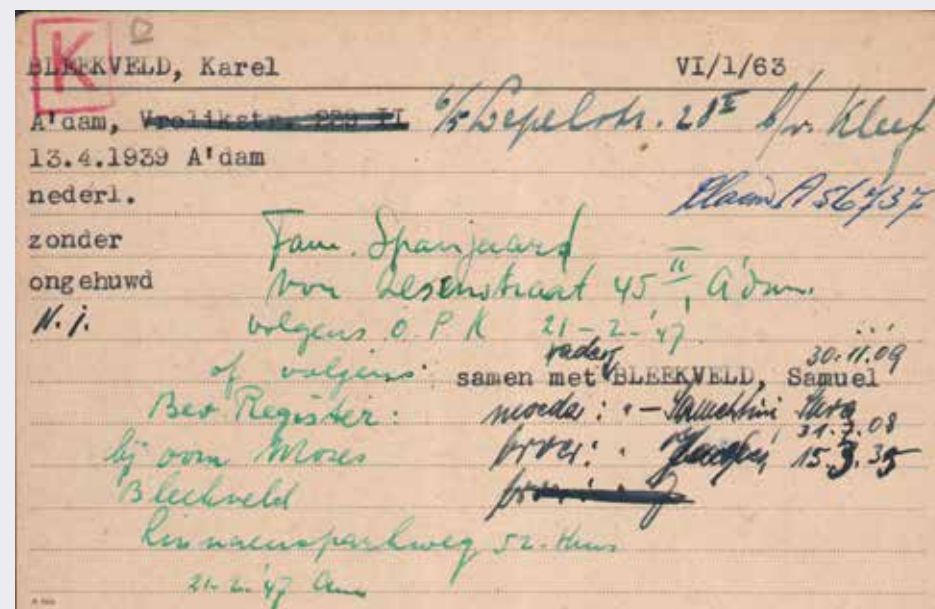
Karel is niet mee naar Friesland. De bevolkingskaart van Karel Bleekveld biedt geen houvast over waar Karel op dat moment verblijft. Er staan twee adressen op. Dat betekent dat Karel nadat zijn ouders zijn opgepakt, tijdelijk is opgevangen door zijn oom Mozes Bleekveld, wonende aan de Linnaeusparkweg 52 of zijn tante Johanna Francisca Spanjaard, wonende

aan de Von Zesenstraat 45 in Amsterdam. Voor hoelang is onduidelijk. Mozes Bleekveld zien we op een transportlijst van 27 april 1943 van kamp Westerbork naar Sobibor. Mozes en zijn vrouw Hentje Cohen komen op 30 april 1943 in het vernietigingskamp Sobibor om het leven.

Later zal blijken, dat Karel Bleekveld in 1942 via Amsterdamse verzetsgroepen terecht is gekomen bij de familie Remmerswaal aan de Veursestraatweg in Leidschendam.

WONINGEN VAN JOODSE MENSEN WERDEN LEEGGEHAALD

De woningen van de weggevoerde joden werden door de Amsterdamse firma A. (Abraham) Puls in opdracht van de Duit-

Bovenaan deze lijst de naam van Koopmans Bleekveld, de opa van Karel en Jacques.

Kaart Karel Bleekveld uit het archief van de Joodse Raad. Bron: website Arolen Archives Joodse Slachtoffers WOII.

se bezetter leeggehaald en de inboedel werd geïnventariseerd. Zo ook het huis van de familie Bleekveld aan de Vrolikstraat 321. De firma Puls was ook verantwoordelijk voor het leeghalen van het huis van Anne Frank in het Achterhuis in 1944. Het werkwoord 'pulsen' werd in bezettingstijd gebruikt voor het leeghalen, in veel gevallen leegroven, van huizen van gedeporteerde joden.

FAMILIE REMMERSWAAL IN LEIDSCHENDAM

Karel Bleekveld kijkt met warme gevoelens terug op zijn verblijf bij de familie Remmerswaal. De band met de familie Remmerswaal gedurende de Tweede Wereldoorlog zou er achteraf gezien een voor het leven worden. Karel omschrijft zijn verblijf als verschrikkelijk fijn en heel goed. Ook na 75 jaar overvalt hem nog steeds een gevoel van warmte,

Name (bei Frauen auch Geburtsname)	Vorname:	Geb. Datum:
Bleekveld	Koopmans	22.1.77
Bleekveld	Moses	4.10.89
Bleekveld-Hakker	Schoontje	30.7.96
Blindeman-Griehaver	Mientje	19.7.66
Bloemendaal	Frans	30.8.11
Blits-Kwetser	Mietse	18.6.09
Blits	Bettie	19.12.32
Bloemendaal	Herman	23.4.86
Bloemendaal-Levie	Greta	29.5.90
Blog	Gabriel	19.12.00
Blog-Polak	Anna	15.8.00
Blog	Elisabeth	9.20.30
Blog	Gompert	9.8.78
Blog-Santen	Phoebe	24.6.77
Blog	Levie	21.2.02
Blog-Sloog	Brance	10.3.06
Blog	Adriane	9.12.42
Blog	Isaac	30.5.38
Blog-Lusa	Rachel	6.6.94
Blog	Celien	22.7.27
Blojerman	Jetje	3.1.93
Blom	Ismael	9.2.73
Blom-Warne	Maartje	24.11.71
Blom	Sammel	13.4.05
Bloemenfeld-Kaufman	Sofie	7.12.78
Boedels	Jacques	22.9.81
Boedels-Meeth	Sara	4.12.77
Boekdrukker-Benjamins	Marie Judith	9.1.89

Bron: NIOD (Instituut voor Oorlog, Holocaust en Genocidestudies) Archief 804 Onderzoek vernietigingskampen Sobibor/ inventarisnummers 55-63 transportlijsten Westerbork – Sobibor jaar 1943 Transportlijst 'Judentransport aus den Niederlanden Lager Westerbork' an 30 mars 1943.

No. ✓

Abnahmeverzeichnis.

Aus der Wohnung des Juden Bleekveld
zuletzt wohnhaft Vrolikstraat 321 - Leidschendam
würden folgende Möbel und Einrichtungsgegenstände übernommen:
alle

Gesamt Wert fl 80,-
Geraumt am 6/5-43

Heuper

Datum 21-4-43
Abgegeben von: [Signature]
Unterschrift des holl. Polizeibeamteten

Übernommen von: [Signature]

K 372

Abnahmeverzeichnis (acceptatielijst) adres Vrolikstraat 321 Bleekveld. De aanwezige inboedel werd gezamenlijk geschat op 80 gulden, het huis werd op 06 mei 1943 Geraumt.

liefde en emotie als hij hierover praat. Maar diep van binnen heeft hij het trauma van de Tweede Wereldoorlog nog nauwelijks kunnen verwerken. Begrijpelijk, als je samen met je broer Jacques en slechts één oom en tante de verschrikking van de Holocaust tenauwernood hebt overleefd.

Het is vrijdagmiddag 19 maart 2021 als Karel Bleekveld ons in het huis aan de Veursestraatweg in een interview meeneemt naar de spelonken van zijn diepste emoties en ons deelgenoot maakt van zijn verhaal. Het zou voor alle aanwezigen een memorabele middag worden.

Via een onbekend gebleven Amsterdamse hulporganisatie kwam Karel als een 3-jarige joodse jongen via ene mevrouw

Karel Bleekveld 19 maart 2021 in het huis van de familie Remmerswaal in Leidschendam
Vervaardiger: Idsard Bosman.

Jacobs bij de familie Remmerswaal aan de Veursestraatweg 52 in Leidschendam terecht. Andries Johannes Remmerswaal en Johanna van Santen vonden het destijds heel normaal om joodse weeskinderen in hun huis op te vangen.

Karel Bleekveld, vanaf dat moment Karel Remmerswaal genoemd, werd liefdevol opgevangen in het gezin. Karel sliep samen met de zoons des huizes Marinus (Rien) en Andres (Andre) op een slaapkamer boven in het huis aan de Veursestraatweg. Karel had een eigen ledikant, Andre sliep als kleine jongen in een donkerbruin bedje dat hij een beetje spottend 'de blikken trommel' noemde. Rien sliep wegens plaatsgebrek vaak in de badkuip. De meisjes Remmerswaal, Johanna, Cornelia, Helena en Alberta Remmerswaal sliepen een kamer verder.

Karel kan zich het moment dat de Duitse soldaten in het huis op zoek waren naar anti Duitse propaganda nog goed herinneren. 'Die Mof had een veldfles en kwam dan als je in je bedje lag over je heen hangen en tilde dan je matras op en als het hem niet zinde dan sodemieteerde hij alles zo weer neer'. De anti Duitse pamfletten werden in huis nooit gevonden.

Maar dat betekende niet dat er geen verborgen spullen in het huis van de familie Remmerswaal aanwezig waren. Boven de schuifdeuren van de kamer en suite in de woonkamer was een ruimte, hier lagen de nodige verboden spullen opgeslagen zoals radio's, stofzuiger en koper.

Als het veilig was speelde Karel met zijn 'broers' de hele dag buiten bij de Rietvinklaan samen met buurtvriendjes zoals Bert Holstein, Aad en Ben Boon, Tinus van Oosten en 'de Overvlietjes'. Ze gingen achter op de trambaan veel voetballen en zwemmen in de Vliet.

In de vleeswarenfabriek zaten de Duitsers. Andries Johannes Remmerswaal moest daar regelmatig werken. Als hij de kans kreeg, verstopte hij spek in zijn broek en zo ging hij lopend naar huis. Op een keer liepen er allemaal honden achter hem aan, zij roken het spek. Een ander verhaal is dat zijn kinderen erop uitgingen om kolen te stelen. Op een keer struikelden ze over een paaltje op het midden van de trambaan. Ze moesten alles weer oprapen maar in het donker hadden ze niet door dat ze ook met een heleboel grint thuis uitkwamen in plaats van kolen. Andries Johannes was werkzaam als timmerman en aannemer en had beroepshalve hierdoor regelmatig contact met de gemeentearchitect De Regt. Laatstgenoemde uitte dreigementen richting de familie vanwege de ondergedoken Joodse kinderen. Gelukkig is het altijd bij dreigementen gebleven. Maar op een onzalige dag werd de situatie voor de familie Remmerswaal toch zeer penibel. Een inwonende student uit Groningen gooide vanuit de bovenverdieping van het huis een handgranaat richting een passende Duitse auto. Binnen een mum van tijd werd het huis omsingeld door Duitse militairen met hun machinegeweren in de aanslag. Er werd zelfs een 'Panzerfaust' in de aan-

slag gehouden om het woonhuis met de grond gelijk te maken. Gelukkig wist de buurman de heer van Deursen door tactische onderhandelingen met diverse Duitse officieren dit te verhinderen. Tijdens dit hevige conflict stond de familie Remmerswaal buiten letterlijk met hun rug tegen de muur. De kleine kinderen waren nog binnen. Ook Karel Bleekveld stond nog in zijn bedje in de woonkamer. De Duitsers hebben nooit ontdekt dat het hier om een Joods weeskind ging.

DE BEVRIJDING

De bevrijding was ongelooflijk, we waren helemaal gek. Zodra de Canadese bevrijders langs kwamen met hun tanks, is Jan meteen op zo'n tank gesprongen en een stuk meegereden en heeft leuke contacten gemaakt. Zijn twee zussen zijn met Canadezen bevrijders redelijk bevriend geweest, maar niet met een van hen getrouwd. Wel bleven zij nog regelmatig brieven naar elkaar schrijven.

Het gevoel van de bevrijding was een golf van vreugde, er werd avond aan avond gefeest en gedanst. Er was weinig rokerij en drank voorradig. "Broer" André zegt dat hij tijdens de bevrijding te jong was en het niet echt tot hem doordrong. Hij herinnert zich wel de Duitsers die regelmatig voorbij reden.

Karel viel als Joodse jongen niet echt op maar onbegrijpelijk blijft dat Karel na de bevrijding door de buurman werd kaalgeschoren. Karel onderging dit huilend. Karel vindt het belangrijk dat wij 4 mei blijven gedenken. Het verhaal moet ze-

ker voor de jeugd doorverteld worden. Laat dit stuk geschiedenis niet verdwijnen! Verhalen blijven delen en blijft het levendig.

HET LEVEN GAAT VERDER

Na de bevrijding moest Karel (6) terug naar Amsterdam. Hij werd ondergebracht in een Joods jongenshuis, Nederlands Israëlitisch Jongensweeshuis genaamd Megadlé Jethomiem (De opvoeders van Wezen) aan de Amstel waar later het muziektheater De Stopera zou worden gebouwd. Gelukkig is Karel daar nadat zijn ouders waren opgepakt, niet terechtgekomen, maar kon hij ontsnappen naar Leidschendam. Hij is door het oog van de naald gekropen. Het weeshuis werd in maart 1943 door de SS 'leeggehaald'. De bijna honderd aanwezige kinderen en drie verzorgers werden op transport gezet naar vernietigingskamp Sobibor. Niemand van hen zou ooit nog terugkeren.

Na de oorlog maakte het weeshuis een nieuwe start en vond onderdak in een groot huis aan de Emmalaan 7, gelegen in de buurt van het Vondelpark. De Joodse jongens vonden zo een nieuw thuis onder de hoede van het onderwijzers echtpaar Anton en Nettie van Zutphen. Op de begane grond waren een grote keuken en een tot eetkamer verbouwde tuinkamer en op de eerste verdieping een grote kamer en suite als woon- en studeerkamer. Op die verdieping was oorspronkelijk ook nog een grote muziekkamer, die als slaapkamer met een vijftal bedden was heringericht. Karel vond zijn verblijf in het jongensweeshuis

een verschrikking, hij woonde daar met vervelende jongetjes die alles jatten wat los en vast zat. Er werd flink gepest en spullen zoals een tube tandpasta wisselden regelmatig van 'eigenaar'

Karel herinnert zich nog de filmmaker Frans Weisz, hij was een jaar ouder dan Karel en zat destijds ook in het weeshuis. Enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog zien we Andre, Karel en Rinus bij het huis aan de Veursestraatweg. De foto is waarschijnlijk gemaakt bij het huwelijk van de dochter Helena Johanna Remmerswaal op 24 maart 1958.

Andre, Karel en Rinus bij het huis aan de Veursestraatweg 50-52.

Bron: familiealbum familie Remmerswaal

Andries Johannes Remmerswaal en Johanna van Santen in hun woonkamer eind jaren 50 begin jaren 60 Bron: familiealbum familie Remmerswaal.

Karel Bleekveld heeft met Lenie (Helena Johanna) altijd een goede band gehad. Als hij nieuwe kleren nodig had ging hij vaak met Lenie op pad.

Karel is later werkzaam geweest als bontwever, waar hij bontjassen maakten voor o.a. de fotograaf en cineast Ed van der Elsen in Amsterdam.

Later werd hij eigenaar van de discotheek "Hans en Grietje" aan de Gevers Deynootweg in Scheveningen. Een discotheek waar na twaalfen de Haagse popscene neerstreek.

Muzieknummers als 'Fly like an Eagle' van Steve Miller en "Low" van David Bowie en muziek van de Rolling Stones

kwamen hier in de roerige jaren 70 eindeloos voorbij.

Maar als begin jaren 60 de Exploitatie Maatschappij Scheveningen (EMS) in handen valt van Reinder Zwolsman, hij is dan één van de grootste projectontwikkelaars van Nederland, zijn de rijke hotelgasten al lang vertrokken en hebben zij hun vertier elders gezocht. De dagjesmensen bepalen het straatbeeld rond het Kurhaus en het strand.

De discotheek en de aanliggende panden waren gevestigd op het Gevers Deynootplein, gesitueerd op de plek van het huidige Pathé Scheveningen en het appartementencomplex aan het Palaceplein.

Detail luchtfoto Scheveningen waar in het rode kader de bebouwing van 'Willy's Bar' dancing discotheek 'Belle Amie', de Bowling met daaronder de discotheek 'Hans en Grietje' waren gevestigd. Jaar 1967. Bron: fotocollectie Haags gemeentearchief identificatienummer 0.87141 Beeldmaker Aero Camera Rotterdam.

Als het Kurhaus in 1972 noodgedwongen zijn deuren moet sluiten en op de nominatie staat om gesloopt te worden breken er voor Scheveningen onzekere tijden aan. Door vertrek van Zwolsman wordt het bouwproject overgenomen door bouwconsortium Brederode. Het Kurhaus blijft behouden maar de omliggende panden zullen plaats moeten maken voor nieuwbouw. Dit betekent op termijn ook het einde van de bebouwing rond het Gevers Deynootplein.

Na de tijd van de discotheek 'Hans en Grietje' opende Karel Bleekveld een kleine dancing onder het Europa Hotel in Scheveningen. De dancing welke eerst 'Cats Miauw' werd later omgedoopt tot 'Bananas'.

Na deze roerige periode, waarin zijn beide kinderen opgroeien, legde Karel zich toe op het fokken van (ras) paarden. Dit deed hij onder de stalnaam 'Shining Star' in Voorschoten. Zijn dochter heeft nu een bed en breakfast in Noordwijk en zijn zoon is al jarenlang een bekende voice over en DJ.

Karel geniet samen met zijn vrouw Els en zijn kinderen van het leven. Hij heeft geleerd om waardevolle momenten van het leven te koesteren.

Familie Remmerswaal /
Corine van Strien
Idsard Bosman (historisch onderzoek,
tekst en samenstelling)

DANCING-DISCOTHEEK
HANS & GRIETJE
SCHEVENINGEN

GEVERS DEYNOOTPLEIN, ONDER DE BOWLING

PRESENTEERT:

☆ **WOENSDAG 27 JUNI 21.30 uur**
KAYAK

☆ **WOENSDAG 4 JULI 21.30 uur**
ALQUIN

☆ **WOENSDAG 11 JULI 21.30 uur**
SAIL

ENTREE f3,-
verder ELKE DAG GEOPEND van 20.00-3.00 uur

VERWACHT:	
8 juli Concertgebouw Amsterdam 20.15u:	CANNED HEAT
19 juli Carré Amsterdam 20.15u:	VAN MORRISON
20 juli Doelen Rotterdam 20.15u:	
21 juli Doelen Rotterdam 20.15u:	HAWKWIND

Aankondiging dancing – discotheek Hans en Grietje juni-juli 1973. Bron: internet

Bron: stadsarchief Delft

Dit relatief kleine bos lag ten oosten van het veel grotere Scadenbosche, het later Schakenbos.

We zien in de Vliet zowel ter hoogte van het Scadenbosche als het Oestbuss doorwaarbare wedde. Het kwam regelmatig voor dat een landbouwer in dit gebied aan de andere kant van de Vliet nog een stuk land had. Zijn vee kon dan via deze ondiepe doorwaarbare plekken naar de overkant lopen. Later bij de modernisering van de Vliet als Trekvaart maakten

De gezworen landmeter Jacob Coenraetsz, beschrijft bij de door hem gemaakte kaart uit 1569 in het kort zijn opdracht voor zijn Heer van Wassenaar (Adriaan van Duvenvoirde), om het geheele Schakkelbossche met al zijn geboomte daarop staande in kaart te brengen. Ook beschrijft hij als volgt zijn metingen ten aanzien van het Oostschakelbosken (het Oestbuss/ Oostbos).

54

[illegible]

Detail uit de kaart van 't Schaakelbosch van de landmeter Jacob Coenraetsz uit 1569.

SLAGERIJ • EETERIJ
PIET SCHOLTEN

Damstraat 2c 2265 AG Leidschendam
070-3272843 - www.pietscholten.nl

**HIER UW
ADVERTENTIE?**

Vraag naar de mogelijkheden!
info@erfgoedleidschendam.nl

Detail uit de kaart van het Hoochgemeenschap van Rijnland uit het jaar 1615.

Na het overlijden van Johan van Wassenauer van Duvenvoorde (1577-1645) op 27 april 1645, komt de heerlijkheid Veur door vererving in handen van zijn jongste zoon Willem van Wassenauer. (1619-1660)

Aan het begin van de 17e eeuw, zo rond 1615 zien we dat het uitgestrekte Scadenbosche (Schakenbosch) een andere bestemming krijgt. Het enorme bos is slechts enkele keren per jaar financieel rendabel als het gekapte hout kan worden verkocht. Het complete bos wordt qua oppervlakte onderverdeeld waarna de bomen worden gerooid. Het kale overgebleven land krijgt als landbouwgrond een nieuwe bestemming met nieuwe pachters en eigenaren. Deze cruciale omslag vormt zo door de eeuwen heen ons huidige landschap langs de Duivenvoorde corridor.

DE BEWONERS VAN HET LANDGOED OOST BOS

Op een steenworp afstand met de grens van Voorschoten, lag tussen de Heerenweg en de Vliet gelegen in 17e -eeuwse Oostboschpolder het uitgestrekte landgoed Oost-Bos.

In 1652 kocht de meester timmerman Gerrit Corneliszn Hogendorp hier een stuk grond waarop hij een huis liet bouwen.

In de Inventaris van het archief van de gemeente Voorschoten komen we in de Quohier van de Verponding 'der nieuwe getimmerde, ofte merendeel vernieuwde hujsen sedert den jare 1654' Gerrit Corneliszn van Hogendorp tegen. Voor het door hem gebouwde woonhuis wordt hij qua belasting aangeslagen voor 2.10.-

Schilderij van Jan van Goyen uit 1642. Bron: stedelijk museum de Lakenhal te Leiden.

In 1687 komt het bezit in handen van Petrus Schas, kanunnik van het Kapittel van Oud Munster. Hij is degene geweest die het toen nog naamloze bezit de naam Oostbos heeft gegeven. Zoals blijkt uit een akte van 1695.

Petrus Schas, gehuwd met Wilhelmina Stalpert van der Wiele woonden in het jaar van aankoop op de ernaast gelegen buitenplaats 'Haagwijck' net over de grens met Voorschoten.

In 1695 geeft Petrus Schas de buitenplaats aan zijn kinderen, zij verkopen in 1707 het bezit aan Pieter van Berkel, oud schepen van de stad Rotterdam. Zijn zoon Engelbert Schas, raad en vroedschap van de stad Delft, verkoopt het op 23 juni 1719 (protocol D: fol 82) aan Everard van Hussen.

In 1726 zien we als nieuwe eigenaar Nicolaas Twent, hij was naast postmeester en veertigraad van Delft ook gouverneur van het gilde van lakenbereiders. Hij betaalde destijds voor de buitenplaats 25.000 gulden.

In 1754 na het overlijden van Nicolaas Twent komt het bezit in handen van zijn schoondochter Agatha Twent -Hoogwerff. Haar vader Adriaan Hoogwerff was burgemeester van Maassluis.

In 1792 was de waarde van Oostbos aanmerkelijk gestegen, de nieuwe eigenaar Mr. Adriaan Gevers Deynoot, oud schepen van Rotterdam moest 32.000 gulden neerleggen voor de aankoop.

De aankoop werd destijds in de koopakte als volgt beschreven:

Extract uyt het Quohier
vande verpondingen van
de Nieuwe, getimmerde Huis-
ten platten Land, onder het
reest van Haarlem, Leiden
ende Amsterdam, tusschen
den Jaer 1632, ter Quantie
van Holland veruistende,
alwaar fol: 23. et sequentibus
staat als volgt

Voorschoten, ende Veer.

Voorschoten aanden Schijndijk.

1646.	St. Adriaan Crommelingh, een woonhuys - - - - -	6. —
	Joris Claas Maarten, voor Verbeeteringe - - - - -	1. —
1653.	Gerrit Cornelis van Hogen, Groot, en woonhuys - - - - -	2. 10 —
1644.	De heer Johan Snel, een woon- huys - - - - -	1. 10 —
1655.	Juff. Maria Quatelaar, voor De verbeeteringe - - - - -	2. 10 —

Extract uijt het Quohier van de Verpondingen van de gemeente Voorschoten.
Het woonhuys is volgens deze lijst gebouwd in 1653.

'Eene kapitaal heerenhuis, groote orangerie, twee speelhuizen (theekoepel) waarvan "één aan de Vliet en de ander aan de weg, schuren, stallen, tuinmanshuis, moestuinen met een totale oppervlakte van bijna 12 hectare'

Adriaan Gevers Deynoot was 4 gulden erfpacht verschuldigd aan het Convent van Rijnsburg

Na het overlijden van Adriaan Gevers Deynoot zien we er eerst zijn tweede vrouw Anna Lohman als eigenaar en hierna hun zoon Cornelis Johan Gevers Deynoot.

Een gegraveerd wijnglas uit de 2e helft van de 18e eeuw van de buitenplaats Oost-Bos. Het opschrift luidt 'op 't groeie en bloeie van Oost. Bos' Collectie kasteel Duivenvoorde.

Hij was in 1809 te Rotterdam gehuwd met Anna Wilhelmina Elisabeth Beelaerts, zij bleef na de dood van haar man in 1848 op Oost-Bos wonen. Na haar dood in 1867 erfden hun dochter Maria Adriana Wilhelmina Gevers Deynoot het gehele bezit. Zij was de laatste bewoonster van het geslacht Gevers Deynoot op de buitenplaats Oost-Bos.

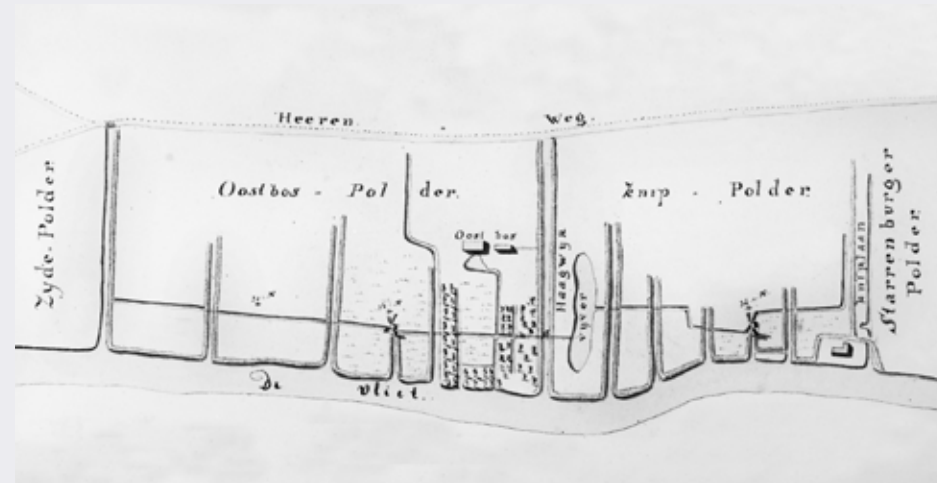
Op het minuutplan uit 1819 is de ligging Oostbos gelegen in de Oostbospolder rechts onder goed te zien. Op deze kaart zien we ter oriëntatie ook de markering van resp. de Noortheylaan, de boerderij Noorthey, Veursestraatweg, Lijtweg, de boerderij van Lelieveld en boerderij Noord-Veur aangegeven.

In de directe nabijheid van het uitgestrekte Scadenbosche (Schakenbosch) welke zich vanaf het kasteel Duivenvoorde uitstrekte tot aan de Veur kapel lagen vele boerderij en buitenplaatsen met vaak een geografisch gerelateerde naam. Aan de huidige Koningin Julianaweg, de voormalige Heerweg, ligt nog steeds de boerderij met de naam West Bosch.

De naam van deze boerderij vindt zijn oorsprong in de ligging ten westen van het Scadenbosche.

Eind 1870 biedt Maria Adriana Wilhelmina Gevers Deynoot, freule Gevers Deynoot haar landgoed Oostbos ter veiling aan.

De openbare verkoop wordt gehouden in het logement 'Het Eiland' te Veur.

Kaart van een deel van de Oostbos- en Knippolder met aanduiding van de buitenplaats Oostbos in het jaar 1812/ pentekening van A. Hanegraaff. Bron: Oud Archief Rijnland.

Detail van het minuutplan van Veur sectie A uit het jaar 1819. Bron: gemeentearchief Leidschendam-Voorburg.

Detail nieuwe kaart van 's Gravenhage van Noordaa uit 1839.

De buitenplaats wordt beschreven als 'eene kapitale, bijzonder solide, riant Heerenhuizing, bevattende veertien zoo boven als beneden geplafonneerde kamers en kabinetjes, vestibule met marmeer bevoerd De verdere indeling met diverse dienstvetrekken en de bijbehorende stallen en personeelswoningen' In het souterrain bevonden zich keuken, provisie, mangel en knechtenkamer, tevens nog een turf- wijn en bierkelder. Twee afzonderlijke zolders met domestiekenkamers. Vervolgens twee stallen voor zes paarden, een ruim koetshuis, koetsierswoning en een menagerie. Verder bevonden zich op het terrein nog een tuinmanswoning, een orangerie en een ijskelder.

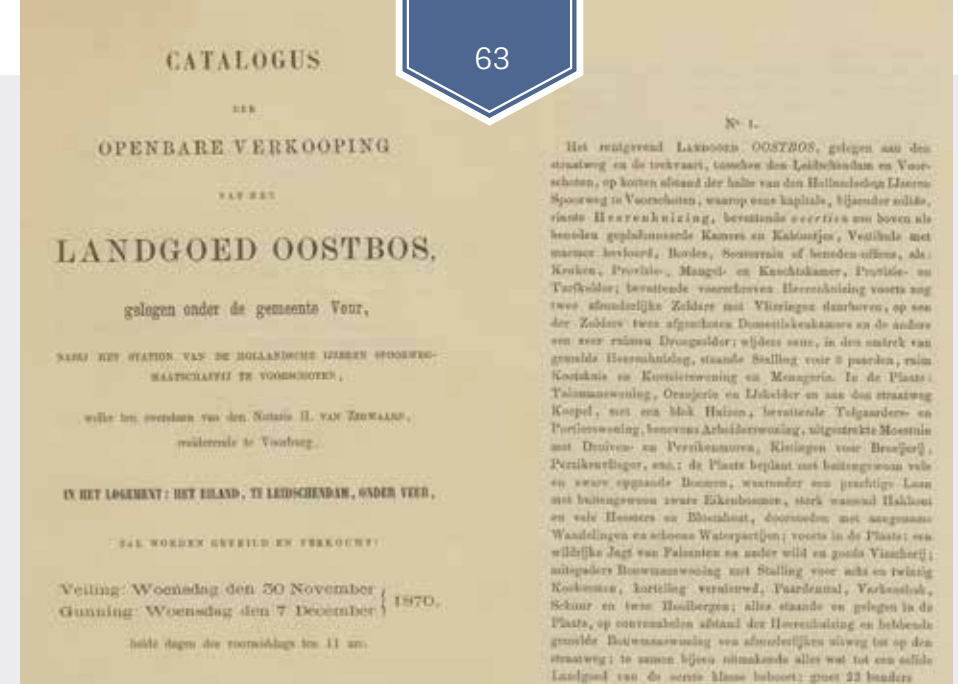
Op het bijbehorende land van ruim 23 hectare (zo'n 230.000 vierkante meter) waren nog acht percelen weiland en een boerderij aan de Veursestraatweg.

De uitgestrekte moestuin was omgeven door muren, begroeid met wijnstokken vol druiventrossen en perzikwaaiers. Aan weerszijde van de oprijlaan stonden zware eiken. De boerderij, die ernaast lag had een aparte laan naar de Straatweg. Aan deze (Veurse)straatweg stonden nog een koepel, een tolgaarders en een portierswoning.

In april 1917 vindt bij opbod en afslag in hotel 'De Zwaan' aan de Delftsche kade in Stompwijk een vrijwillige openbare veiling plaats van diverse kapitale bouwmanwoningen, diverse percelen warmoezierslanden, diverse woonhuizen alle gelegen op het grondgebied van de voormalige buitenplaats Oost-Bos.

VERBORGEN VERLEDEN

Dit unieke gebied kent naast zichtbare geschiedenis in het landschap ook elementen van onzichtbare geschiedenis.

Catalogus openbare verkoop landgoed Oostbos november/ december 1870

Een bijzonder stukje zichtbare geschiedenis vinden we redelijk verstopt achter een stalen hekwerk direct naast de woning aan de Veursestraatweg 290.

Hier staat een robuuste natuurstenen markeringspaal in het gras met de tekst 'Ned. Herv. Burgerweeshuis Scheveningen'.

Deze zware markeringspaal geeft aan dat het Nederlands Hervormd Burgerweeshuis te Scheveningen, door aankoop, legaat of andere vormen van schenking eigenaar is geweest van deze grond. Verder historisch onderzoek zal meer duidelijkheid moeten geven over de juiste datering en de geschiedenis van deze markeringspaal.

Onzichtbare geschiedenis is te vinden door archeologische opgravingen, zoals

deze al zijn uitgevoerd in het kader van het plangebied Vlietvoorde, geven ons informatie over de rijke geschiedenis van dit gebied

Tijdens dit onderzoek zijn er een aantal bijzonder archeologische vondsten gedaan, waaronder een prehistorische vuursteenplaats, het Romeinse kanaal van Corbulo en de vroegere buitenplaats Oostbosch. Maar ook de funderingsresten van het woonhuis, de stallen en de orangerie zijn ondergronds bewaard gebleven.

DE HISTORISCHE WAARDE VAN DIT GEBIED

Het is nu nog nauwelijks voor te stellen, maar aan het begin van de 80-jarige oorlog (1568-1648) marcheerden de veldtroepen van de Hertog van Alva over de Heerweg (de latere Veursestraatweg).

Gemeente Veur

Sectie A

Schaal 1: 2500

Veiling 4u April 1917

Notarissen P.C.I. Eikendal en M. L. Eikendal te Gravenhage
en G.J.A. Boom te Voorschoten.

7

Perceel Drie.

Eene **BOUWMANSWONING**, genaamd „Oostbosch“, geb. B 129, schuren, nieuw gebouwde koeienstal met hooizolder, tuin, erf en twee perceelen uitstekend **WEILAND**; strekkende van perceel 2 en van halven Veurschen weg tot halver sloot met perceelen 4 en 5; belend noord perceelen 1 en 2 en zuid perceel 6 en halver vaarsloot met perceel 9;

kadastraal bekend gemeente Veur, Sectie A nummer 583 en gedeelten van nummers 594, 541, 395, 607 en het vóór dit gedeelte van nummer 607 gelegen gedeelte van nummer 505, tezamen ter grootte van ongeveer 3 Hektaren 50 Aren.

Perceel 3 wordt belast met recht van weg naar en van straatweg ten behoeve van perceelen 4 en 5 langs den door den koper van perceel 3 aan te wijzen uitweg.

Ingezet op f 11000,-
door
verhoogd met » 500,-
door

Handwritten: 11500,-
6.12.200

Staat in bod op f
gemijnd op »
door

koopsom f

Een betonnen paal met het opschrift
Ned. Hervor. Burgerweeshuis Scheveningen
Fotografie: Idsard Bosman

Adriaan van Duvenvoorde was op dat moment de elfde eigenaar van het kasteel Duivenvoorde. Dankzij zijn positie als kanunnik en later als deken van het kapittel van de Grote Kerk in Dordrecht is het kasteel tijdens de plundertochten van de soldaten van Alva ongemoeid gelaten.

Vele invloedrijke aristocratische families hebben vanaf de 13 eeuw op kasteel Duivenvoorde gewoond. Families zoals Van Wassaer (vanaf de 13 eeuw Van Wassaer van Duvenvoorde), het van oorsprong Gelderse geslacht Tork, het Zeeuwse geslacht Steengracht, en de familie Schimmelpennick van der Oye.

Maar ook de buitenplaats Oost-bos kenden bewoners uit vooraanstaande families op hoge maatschappelijke posities zoals de families Twent en Gevers Deynoot.

Al deze rijkdom stond in schril contrast door met het schamele bestaan van de boeren, die op hetzelfde grondgebied hun nering dreven op de (pacht) boerderijen van hun leenheren. Zij waren afhankelijk van de opbrengst van hetgeen het land te bieden had. Met veeteelt en landbouw probeerden zij hun brood te verdienen.

Maar ondanks alle rijkdom zowel in geld als bezit was het op het kasteel Duivenvoorde en de buitenhuizen een kille bedoening. Men was voor brandstof afhankelijk van hout en turf.

Hout was relatief makkelijk verkrijgbaar uit eigen bossen, turf werd aangevoerd via de Vliet. De turfschepen voerden vanaf de Overtoom (aan den Leytsche Dam) richting het noorden naar de grote steden zoals Amsterdam, en kwamen zo langs de buitenplaats Oost-Bos.

In het souterrain van Oost-Bos bevond zich een turfkelder. Het gedroogde veen, de turf kon hier waarschijnlijk in tonnen worden opgeslagen. Oost-Bos beschikte ook over een ijskelder. Sinds het midden van de zeventiende eeuw (tot de opkomst van de koelkast) beschikten veel buitenplaatsen en landgoederen over een ijskelder. 's Winters werd ijs uit de vijver gehakt dat fijngestampt en vermengd met zout en stro in de kelder werd gebracht. Zo kon men in de zomer het voedsel op een verantwoorde manier koel bewaren. In 2015 is op de buitenplaats Hofwijck ook een historische ijskelder ontdekt.

Archeologische opgravingen plangebied Vlietvoorde juni 2017. Fotografie: Ab de Heus.

Kastelen en buitenplaatsen werden vaak 'verwarmd' door grote haardplaatsen. Dit bood in verhouding geen soelaas tegen de enorme kou. Buitenplaatsen werden daarom vaak als zomerverblijf bewoond. Het is bekend dat Hendrik Twent, weesmeester, schepen en later burgemeester van de stad Leiden medio 18e eeuw alleen in de zomermaanden op Oost-Bos woonden.

ZIENWIJZE VAN DE HISTORISCHE VERENIGING ERFGOED LEIDSCHENDAM

Dit gebied, waar adellijke families en boerenarbeiders al vele eeuwen in een bijzondere symbiose met elkaar hebben geleefd krijgt binnenkort haar nieuwe bewoners. Het landschap als blanco doek, waarin modern vormgegeven architectuur, met het respect voor het verleden, samensmelt binnen eeuwenoude gebruiken en tradities.

De historische vereniging Erfgoed Leidschendam ziet ten aanzien van de realisatie van het bouwproject Vlietvoorde langs de Veursestraatweg in Leidschendam rede om in samenwerking met de gemeente Leidschendam-Voorburg te kijken naar het behoud van historische elementen binnen dit landschap.

Het uiteindelijk streven zou hierbij moeten zijn om de al aanwezige historische landschappelijke elementen, welke zich zowel boven als onder de grond bevinden, op een zo'n natuurlijke mogelijke manier te integreren in het architectonische landschap. Zodat zij in deze setting zowel voor de beschouwer (de nieuwe bewoners) en voor een volgende generatie bewaard.

Idsard Bosman

HISTORISCH STICKERALBUM VAN PLUS SUPERMARKT EN ERFGOED LEIDSCHENDAM

In 2022 gaat de PLUS supermarkt aan de Prins Frederiklaan in Leidschendam (Prinsenhof) een uniek stickeralbum uitgeven over de geschiedenis van Leidschendam. PLUS supermarkt bracht op deze manier al in 150 andere plaatsen in Nederland een stickeralbum uit. Het historische stickeralbum is vergelijkbaar met de bekende voetbalplaatjes albums. In het album kunnen klanten de gratis stickers verzamelen bij aankopen tijdens de actieperiode van PLUS supermarkt.

Vereniging Erfgoed Leidschendam verzorgt de inhoud van het album en Retrospect boekproducties vervaardigt de stickers en het album. Omdat Erfgoed Leidschendam als doel heeft de belangstelling voor erfgoederen en cultuurhistorie in Leidschendam en Stompwijk te stimuleren hebben we graag meegewerkt aan dit initiatief.

In het sticker album zal aandacht worden besteed aan de nieuw ontwikkelde thema's: archeologie, bedrijven en middenstand, cafés, herbergen en uitspanningen, het dagelijks bestaan binnen het dorpsleven, het verenigingsleven, intro-

ductie van het eerste gemotoriseerde verkeer, jubilea en de eerste steenlegging, nota's, briefhoofden en advertenties, de verschillende vormen van openbaar vervoer, poldergemalen en turfwinning, prenten, tekeningen en gravures, recreatie en vermaak, van wijknummer naar straatnaam, verdwenen beroepen, woningnood en armoede.

Elk thema zal worden voorzien van een individuele tekst met een grote (sfeer) foto per pagina. En binnen elk thema zijn er diverse fotostickers per bladzijde die gespaard kunnen worden. In totaal zal het album worden voorzien van 216 unieke stickers. Bij elke 10 euro aan boodschappen bij de PLUS supermarkt aan de Prins Frederiklaan ontvangt de klant een zakje met vier stickers voor het album. Klanten en bewoners in de omgeving van de PLUS supermarkt krijgen bericht over de start van de actie in de loop van 2022.

Heeft u een vlotte pen,
ervaring met schrijven
en zou u het leuk vinden
om voor Erf Goed Nieuws
te schrijven?

Laat het ons weten via:
info@erfgoedleidschendam.nl

ZOECT U NOG EEN MOOI CADEAU VOOR FAMILIE OF VRIENDEN?

Het boek
**'De bezetting en wederopbouw
van Leidschendam'**
is voor € 22,50 te koop bij
Kantoorboekhandel Boersen
aan de Prins Frederiklaan 197
Leidschendam.

ERFGOED LEIDSCHENDAM

Historisch onderzoek,
tekst en samenstelling
Idsard Bosman

ERFGOED LEIDSCHENDAM